

ANY COLLA DE SABADELL 2019

ANTON CARBONELL
Collectiu Pere Quart (CPQ)
antoncarbonell@gmail.com

No és habitual que les commemoracions institucionals girin al voltant d'un grup cultural com va ser l'anomenada Colla de Sabadell. És clar que no va ser un grup qualsevol. D'una banda, va remoure, amb l'humor provocatiu i l'activisme cultural, una ciutat «atrafegada i sorruda, trista i rica» (en paraules de Joan Oliver), com era Sabadell al llarg de la dècada dels vint del segle xx. D'altra banda, del conjunt d'artistes i escriptors que s'hi van implicar, van destacar tres figures importants: Armand Obiols, Joan Oliver i Francesc Trabal. Aquests tres escriptors van liderar el grup, però no hem d'oblidar la presència dels artistes Antoni Vila Arrufat i Ricard Marlet, el periodista Lluís Parcerisa, l'advocat Josep M. Trabal, el filòsof Miquel Carreras i el farmacèutic Joan Garriga.

L'any 2019 era un moment oportú per celebrar el centenari de dues accions fundacionals de la Colla: el campament-*performance* de la font del Saüc, a tocar de la Mola de Sant Llorenç del Munt, que inaugurava el to humorístic i facciós d'algunes de les seves iniciatives; i la conferència «La música i les ciutats solitàries» de Francesc Trabal, que esdevindria el detonant de l'Associació de Música de Sabadell, una entitat que va fomentar tant l'audició dels millors concertistes, com l'aposta per a la divulgació i l'avantguarda musicals. D'aquesta manera s'emprenia la doble dinàmica del grup sabadellenc: tant la defensa d'un humor provocatiu i crític, que sovint apuntava als comportaments burgesos estereotipats i a la mediocritat literària, com la voluntat de crear institucions culturals sòlides, com van ser les prestigioses Edicions La Mirada. I tot amb l'afany constructiu de modernitzar una societat que semblava sols abocada a la industrialització i a l'enriquiment.

Perquè el 2019 fos institucionalitzat com a «Any Colla de Sabadell», per part del govern de la Generalitat de Catalunya, va ser imprescindible l'impuls de la Comissió 100 Anys de la Colla de Sabadell, una entitat ciutadana formada per l'Ajuntament de Sabadell, l'associació La Barbaria, el Collectiu Pere Quart (CPQ), el CNL i Òmnium Sabadell, entre altres entitats i persones a títol individual. Així, mentre el 13 de febrer es feia un acte oficial de presentació de l'Any a Barcelona, amb la presència de membres de la Conselleria de Cultura de la Generalitat, de la Institució de les Lletres Catalanes i de l'Ajuntament de Sabadell, el diumenge 17 de febrer la commemoració prenia un aire festiu a Sabadell amb un vermut popular i amb un destacat parlament institucional del M. H. Sr. Quim Torra, president de la Generalitat.

Amb la participació de la Institució de les Lletres Catalanes i amb la creació d'un comissariat, amb Joan Safont al davant, s'atorgava un caràcter oficial al centenari (<<https://cultura.gencat.cat/ca/temes/commemoracions/2019/anycollade-sabadell/inici/>>). Entre altres objectius, es proclamava la voluntat d'incorporar i estendre l'activisme literari i cultural del grup sabadellenc arreu del país, pel fet de tractar-se d'un grup destacable de la cultura catalana del segle xx. Tanmateix, s'ha de constatar que aquest reconeixement de la Colla ha tingut sobretot un impacte important a Sabadell i, en un grau molt menor, a Barcelona. No s'han dedicat prou esforços a promoure la seva presència al teixit de «segones ciutats» (tal com les anomenava Eugeni d'Ors) o de «ciutats solitàries» (que deia Francesc Trabal). I, precisament, el Grup de Sabadell reivindicava la necessitat de fer arribar la cultura a aquestes ciutats desateses pel centralisme barceloní. L'Associació de Música de Sabadell, gràcies a l'entusiasme dels membres de la Colla, va fomentar la creació d'entitats similars a Reus, Tàrrrega, Lleida, Granollers, Igualada, Girona i Olot.

La Comissió 100 Anys de la Colla de Sabadell ha estat fonamental per multiplicar les iniciatives. Es comptabilitzen 120 actes diversos, molts dels quals celebrats a la ciutat vallesana: itineraris, lectures dramatitzades, conferències, taules rodones i concerts. A tall d'exemples, a la llibreria La Llar del Llibre de Sabadell es va fer un «Homenatge a Francesc Trabal», que va comptar amb la professora Maria Campillo i l'escriptor Adrià Pujol (<<https://www.youtube.com/watch?v=PpQFBBnTKI4>>). I a l'Ateneu Barcelonès es va fer l'acte «Tot recordant la Colla de Sabadell» (<<https://www.youtube.com/watch?v=Eh1Q9CvoSmY>>). També, organitzat per Joventuts Musicals de Sabadell, va tenir lloc el concert «La música de la Colla de Sabadell», amb solistes de l'OSV.

S'han representat diversos espectacles, sovint a partir de textos dels escriptors del grup sabadellenc. Aquestes dramatitzacions han contribuït a divulgar les seves activitats i la literatura que els identifica (*Vals robats; Ara vinc jo i dic; Un senyor de Terrassa i un home de Sabadell parlen, sense fer sang, de la Colla; L'abanderat, el bibliobús del front*). S'ha de remarcar especialment la figura de Joan Oliver «Pere Quart», de qui es representà *Que jo soc jo* (Feliu Formosa, Cinta Massip i Joan Alavedra) i *Un tast de tot* (Cia. LoPereBufa), entre altres. I pel que fa al Joan Oliver dramaturg, cal esmentar el muntatge *Tercets*, dirigit per Artur Trias, amb l'escenificació de dues peces curtes en perfecta sintonia amb l'esperit de la Colla: *Gairebé un acte* (1929) i *Tercet en re* (1959). S'ha de subratllar també l'èxit artístic i de públic de la representació de textos humorístics, sobretot dels acudits il·lustrats de *L'any que ve* (1925) de Francesc Trabal, que va proposar l'espectacle *Pum!!!*, dirigit per Francesc Ventura. I la companyia La Mòmia va oferir una lectura dramatitzada dels articles de Trabal, publicats al *Diari de Sabadell*, a l'espectacle *De cara a la paret*. Aquest conjunt d'escenificacions posen en evidència tant la teatralitat de l'humor de la Colla com que, com a grup, se sentien molt atrets pel foment del teatre: quan l'any 1924 van crear l'associació Amics del Teatre pretenien portar a Sabadell el bo i millor de l'escena europea i presentar nous autors catalans.

L'aportació més remarcable d'aquest centenari ha estat el documental *Estem voltats de pocavergonyes*, dirigit per Clara Soley i realitzat per Rafel Uyà. Amb la producció del Col·lectiu Pere Quart, és un homenatge visual que perdurarà, perquè demostra que és factible una aproximació a un grup cultural i literari com aquest amb un treball atractiu i modern de guió i de realització d'imatges. A més, té el valor afegit tant de dramatitzar textos i accions de la Colla, com d'incorporar fragments d'entrevistes a personalitats molt diverses, que donen una visió múltiple i calidoscòpica del context, de les activitats i de l'humor del grup sabadellenc. Seria interessant recollir en una publicació les opinions completes de Benet Casablanca, Sergi Pàmies, Adrià Pujol, Jordi Marrugat, Marc Comadran, Joaquim Sala-Sanahuja i Maria Campillo, entre altres.

L'interès del documental va més enllà de la seva realització artística, perquè té un indubtable valor com a eina educativa de divulgació, tant per a l'àmbit de les aules com per al públic en general. No es pot obviar que, en aquest sentit, *Estem voltats de pocavergonyes* s'ha pogut veure en diferents sessions al Cinema Imperial de Sabadell (algunes, especialment dedicades a l'alumnat de centres educatius) i a diverses entitats culturals de la ciutat vallesana i de Barcelona. També, s'hi ha pogut accedir a través del Canal 33 de Televisió de Catalunya. I es va presentar a la Mostra de Cinema BRAM de Castellar del Vallès.

En un terreny més acadèmic, s'ha de destacar el Simposi «La Colla de Sabadell. Joan Oliver, Francesc Trabal i Armand Obiols», que va tenir lloc al Casal Pere Quart de la cocapital del Vallès Occidental el 4 i 5 d'octubre de 2019. Impulsat pel Col·lectiu Pere Quart i amb la coordinació de Francesc Foguet (UAB) i Olívia Gassol (UOC-UAB), va comptar amb estudiosos del grup sabadellenc, que van aportar noves visions i lectures. Darrerament, s'ha editat el llibre *L'humor constructiu* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, maig 2020), que recull les deu intervencions del simposi i que és una veritable vindicació del grup sabadellenc i dels tres escriptors que el van encapçalat.

Un dels efectes més desitjats de l'Any Colla de Sabadell era la implicació d'àmbits culturals diversos i d'entitats ciutadanes en la commemoració. Des del sector artístic, el grafiter sabadellenc Werens va realitzar, amb els alumnes de l'Institut Escola Industrial, un grafit d'homenatge al grup sabadellenc. El Col·lectiu Starter va plantejar l'exposició *Sabadell, up to date?* (setembre, 2019), una mostra de reciclatge creatiu (*upcycling*), inspirada en les activitats de la Colla. La revista de còmic *Paper de Ceba*, en el seu primer número (abril, 2019), va oferir una versió il·lustrada per Ricard Efa (l'autor del logo de la Comissió del Centenari) del campament de la Font del Saüc. Les llibreries La Llar del Llibre i Sabadell Còmics van editar el llibre *L'any que ve no l'altre* (2019), prologat per Jaume Aulet i amb 45 col·laboradors (Enric Casasses, Narcís Comadira, Ramon Solsona...), amb l'objectiu d'homenatjar la Colla de Sabadell i l'obra *L'any que ve* (1925) de Francesc Trabal. *L'any que ve* va ser el primer títol de les Edicions La Mirada i va comptar amb la col·laboració de diferents membres del grup sabadellenc; Josep Carner va prologar el llibre i, a les seves pàgines,

s'hi podia trobar una mena d'acudits il·lustrats de manera volgutament desmanoyotada.

La revista *Vallesos* ha dedicat una «Carpeta» als Cent Anys de la Colla de Sabadell (núm. 16, hivern-primavera 2018-2019). L'Ajuntament de la ciutat vallesana ha editat l'opuscle divulgatiu *La Colla de Sabadell*. I la publicació Papers de Versàlia ha presentat *Saba d'ells. Vint-i-sis poetes vius encara*, com a homenatge al grup sabadellenc.

Amb una Jornada pedagògica (12 de febrer de 2020), organitzada pel Departament d'Educació, es va cloure l'Any Colla de Sabadell. S'hi van presentar experiències de diversos centres educatius per treballar a l'aula, sobre l'activisme del grup sabadellenc i l'obra de Joan Oliver i Francesc Trabal.

L'Any de la Colla ha estat una oportunitat magnífica per valorar, amb iniciatives ben diverses, la significació d'un grup que va reivindicar una cultura moderna i una creació literària que, sense perdre l'esperit crític i l'exigència, apostava per l'humor constructiu. Alhora, s'ha volgut remarcar el bagatge i el compromís intel·lectual que aportaven escriptors com Armand Obiols, Joan Oliver i Francesc Trabal. Arribada l'hora de la República i de la guerra, els tres esdevingueren referents ineludibles de la literatura catalana del segle XX.